כָּתְבוּ דִּמְתַעֲנֶּה עַד אַחַר תְּפִלַּת מִנְחָה, (כז) וְאוֹכֵל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת (כח) קֹדֶם בֵּיאַת הַשֶּׁמֶשׁ (הגהות אשרי (פ"ל סי' ח) ומרדכי (מו"ק סי' תתקלב) ותרומת הדשן סימן (ע"ה) [ער"ה]), וְכֵן נוֹהֲגִין. וְהוּא הַדִּין מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה (כט) תַּעֲנִית (יג) [יג] חֲלוֹם (מהרי"ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב)):

יב [*] נ**אֵין אוֹמְרִים תְּחִנָּה עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב בְּמִנְחָה, מִשּׁוּם דְּאִקְּרֵי מוֹעֵד.** וְאִם הוּא שַׁבָּת, (ל) אֵין אוֹמְרִים 'צִדְקָתְךָ' (מהרי"ל (סס) ומנהגים (מנהגי תשעה באב)):

ג הַגְּהוֹת מֵימוֹנִי (פ"ה מנהגי תשעה באב).

א טור בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (ל: ד"ה כל) וְאָבִיו הָרֹא"שׁ (פ"א סי"ד) וְכֵן כָּתַב הָרִי"ף לְעִנְיַן תַּעֲנִית צִבּוּר שֶׁפָּסַק מִבְּעוֹד יוֹם בְּפֶרֶק קַמָּא דְּתַעֲנִית (ג:). ב רַמַ"ם בְּפֶרֶק ה' (ה"ז) מַהֲ דְּפָסְחִים נ"ד (ע"ב). (*) (פֵּרוּשׁ מִפְּנֵי הַשִּׁרְיוֹן).

תקנג דִּין סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א א**אַף עַל פִּי שֶׁאָכַל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, מֻתָּר לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל,** (א) **אֶלָּא אִם כֵּן קִבֵּל עָלָיו בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עוֹד הַיּוֹם.** הַגָּה: וְקִבָּלָה (ה) (ב) בְּלֵב אֵינָהּ קַבָּלָה, אֶלָּא צָרִיךְ לְהוֹצִיאוֹ בְּשְׂפָתָיו (בית יוסף (ד"ס ומ"ס רמט ותן) בשם הפוסקים):

ב ב**תִּשְׁעָה בְּאָב, לֵילוֹ כְּיוֹמוֹ לְכָל דָּבָר וְאֵין אוֹכְלִים אֶלָּא מִבְּעוֹד יוֹם,** (ג) (ג) **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ אָסוּר כְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** הַגָּה: (ד) וּמֻתָּר (ג) בִּרְחִיצָה וְסִיכָה וּנְעִילַת הַסַּנְדָּל עַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. מִיהוּ בַּחֹל נוֹהֲגִין לַחֲלֹק (ד) מְנָעָלִים (ה) קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר בָּרְכוּ, (ו) וְאִם הוּא שַׁבָּת חוֹלְצִים לְאַחַר בָּרְכוּ, מִלְּבַד שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁחוֹלֵץ (ז) *)קֹדֶם בָּרְכוּ

בְּאֵר הֵיטֵב

יאכל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן, אֲבָל בְּשִׁבַּת אֵינוּ כֵּן, וְקַל לְהָבִין. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ לְהַפְסִיק מִלֶּאֱכֹל וּמִלִּשְׁתּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם וּפְשׁוּט הוּא: **יא** (יג) **חֲלוֹם.** וְהוּא הַדִּין אִם חָל יאר"צ בּוֹ. וּמִתְפַּלֵּל עַנְנוּ. עֲטָרַת זְקֵנִים. וְחַיֵּב לְקָרְעוֹ יוֹם אַחַר. ט"ז (סק"ד). וְאָסוּר לֶאֱכֹל שְׁתֵּי פְּעָמִים אֲבָל תַּבְשִׁיל אֶחָד שָׁרִי, מִיהוּ צָרִיךְ שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ קְמוּחַ לְבֵיאַת הַשֶּׁמֶשׁ לְכָן מוּטָב שֶׁיִּשְׁאַל עַל נִדְרוֹ. מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק יז). וְעַיֵּן שוּ"ת הֶלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קל"ה דְּמַצָּוָה לֶאֱכֹל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת:

א (ג) **בְּלֵב.** וְהַב"ח (ס"ב) כָּתַב דְּהָוֵי קַבָּלָה לְכָל טוֹב לְהִתְנוֹת בְּשָׁעַת סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, מְגַן אַבְרָהָם (סק"ב): **ב** (ד) **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת.** אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף מִבְּעוֹד יוֹם. מַגִּיד מִשְׁנֶה (תעניות פ"ה ה"ז) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרמב"ם): (ג) **בִּרְחִיצָה.** וְאִם קִבֵּל הַתַּעֲנִית מִבְּעוֹד יוֹם, אָסוּר בִּרְחִיצָה. בַּ"ח (ס"א) מְגַן אַבְרָהָם (סק"ה): (ד) **מְנָעָלִים.** קֹדֶם שֶׁהוֹלְכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת. מַהֲרִי"ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב). עַיֵּן סִימָן תרי"ד:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יא (יג) **חֲלוֹם.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן פְּנִים מְאִירוֹת (ח"ב) סִימָן (צ"ד) (צ"ה) שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּדִבְרֵי הַשַּׁלְתֵּן עָרוּךְ וּמָגֵן אַבְרָהָם, וּמִסְקָנָתוֹ דְּמִי שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּה"ב כָּל הַשָּׁנָה וְאֵינוֹ מְשַׁלִּים כִּי כֵן קִבֵּל עָלָיו מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, רַשַּׁאי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה גְּדוֹלָה וְלֶאֱכֹל סְעוּדָה בְּתִקּוּנָהּ וְאֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר כְּדִין סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, וְקֹדֶם בֵּיאַת הַשֶּׁמֶשׁ יֹאכַל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הֶלְכוֹת קְטַנּוֹת עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן קל"ו דַּעְתּוֹ שֶׁאִם שָׁכַח מִלְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַד שֶׁחָשְׁכָה, יֹאמַר נַחֵם בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן, עַיֵּן שָׁם. וְאֵין נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּאַפְּלוּ מֵאן דְּסָבִירָא לֵהּ לְקַמָּן סִימָן תקנ"ז לְבָרֵךְ, אֵין לְבָרֵךְ כָּאן, כֵּיוָן שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא עַל אֲכִילָה שֶׁל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ"ח (ס"ו), וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן (תקנ"ו) [תקנ"ז] (סק"ג) דְּלֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא לִתְפִלָּה לְבַד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יז) דְּיֵאוֹר צַיְּתָ בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב יַתְנֶה בְּתִחִלָּה שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת רַק עַד אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְיִתְפַּלֵּל מִנְחָה גְּדוֹלָה וְיֹאכַל סְעוּדָה וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת: **יב** [בשו"ע] **אֵין אוֹמְרִים תְּחִנָּה.** וְכָתַב בְּאַגְרוֹת הָרַמַ"ד (אגרת טו), שֶׁמִּכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לוֹמַר תִּקּוּן חֲצוֹת בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב וּלְהִתְאַבֵּל בְּמְרִירוּת, אַךְ אֵין לוֹמַר מִזְמוֹרִים וְכֵן הוּא מִנְהָגִי, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהַבְּרָכִי יוֹסֵף (ס"ק יא) כָּתַב שֶׁדִּבְרָיו בְּרוּרִים. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'צִדְקָתְךָ', כֵּן כָּתַב הַמְחַבֵּר לְקַמָּן רֵישׁ סִימָן תקנ"ט, וּבְשַׁחֲרִית אוֹמְרִים אַב הָרַחֲמִים וּמְזִכִּירִין נְשָׁמוֹת. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (כָּאן) (סי' תקנד ס"ק יח) וּבְמִשְׁבְּצוֹת רֵישׁ סִימָן תקנ"ט:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְהַשְׁלִים אַף דִּבְעָלְמָא קָיְמָא לַן דְּכָל תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שָׁקְעָה עָלָיו חַמָּה לָאו שְׁמֵהּ תַּעֲנִית, אֲבָל מֵהָרַב טַ"ז בְּסִימָן תקס"ח סָעִיף ב' (סק"א) דָּחָה לִדְבְרֵי הַמְחַבֵּר בָּזֶה וְכֵן כַּמָּה (כז) אַחֲרוֹנִים לֹא הָעֲתִיקוּ אֶת דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בָּזֶה לַהֲלָכָה: **(כז) וְאוֹכֵל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת.** וְאָסוּר (כח) לְסַעֵד שְׁנֵי פְּעָמִים, מִשּׁוּם נִדְרוֹ, וְאִם כֵּן צָרִיךְ לִנְהֹג בָּהּ כָּל דִּין סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת הָאָמוּר לְמַעְלָה: **(כח) קֹדֶם בֵּיאַת הַשֶּׁמֶשׁ.** וּלְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם כָּל כָּךְ לְאַחַר הָאֲכִילָה, (כט) מוּטָב יוֹתֵר שֶׁיִּשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ: **(כט) תַּעֲנִית חֲלוֹם.** וְהוּא הַדִּין (ל) יְאַרְצַיְט, וְטוֹב שֶׁיִּתְנֶה בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת רַק עַד אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְיִתְפַּלֵּל מִנְחָה גְּדוֹלָה וְיֹאכַל סְעוּדָה וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת: **יב** (ל) **אֵין אוֹמְרִים 'צִדְקָתְךָ'.** וְאִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת אוֹמְרִים אָב הָרַחֲמִים [אֲלִיָּה רַבָּה סימן תקנ"ד (ס"ק יח)]. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תקנ"ט (משו"ז סק"א) דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּגַם כֵּן מְזַכִּירִין נְשָׁמוֹת, אוֹתָן הַנּוֹהֲגִין לְהַזְכִּיר בְּכָל שַׁבָּת:

א (א) **אֶלָּא אִם כֵּן קִבֵּל עָלָיו בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין אִם אָמַר (ג) שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית גַּם כֵּן אָסוּר, דְּזַדַּאי כְּוָנָתוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עוֹד הַיּוֹם: **(ב) בְּלֵב אֵינָהּ קַבָּלָה.** וְהַב"ח (ס"ב) כָּתַב דְּהָוֵי קַבָּלָה וְכֵן הִסְכִּים הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ. וְאָסוּר אָז (ד) כָּל מַה שֶּׁאָסוּר בְּתִשְׁעָה בְּאָב (ג) חוּץ מִנְּעִילַת הַסַּנְדָּל דְּמֻתָּר, דְּהָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ חוּץ מִזֶּה. אֲבָל אִם לֹא קִבֵּל בְּלִבּוֹ לְהִתְעַנּוֹת אֲפִלּוּ הַטָּרוּף, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה עִנּוּי בְּשַׁבָּת אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל וּבְלֹא שֵׁם כְּלוּם וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה, (ה) וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן יוֹתֵר לְהִתְנוֹת בְּפֵרוּשׁ (ו) בַּפֶּה אוֹ בַּלֵּב (ז) שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית עַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: **ב** (ג) **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ אָסוּר.** הַיְנוּ בֵּין בִּכְנִיסָתוֹ (מ) וּבֵין בִּיצִיאָתוֹ, (ט) אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רס"א (בביאור הלכה ד"ה מתחלת) דְּבֵאַרְנוּ דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת נִקְרָא מַשֶּׁשֶׁקָּעָה הַחַמָּה וְהוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ: **(ד) וּמֻתָּר בִּרְחִיצָה וְכוּ'.** כְּבָר כָּתַבְנוּ (סק"ב) דְּאִם קִבֵּל עָלָיו לְאַחַר שֶׁהִפְסִיק סְעוּדָתוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עוֹד מְמֵילָא אָסוּר בִּרְחִיצָה וְסִיכָה גַּם כֵּן. (י) וְדַוְקָא כְּשֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַהֶסְפֵּק מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, הָא קֹדֶם לָכֵן לָאו קַבָּלָה הִיא וּמַה דְּקִבֵּל בְּפֵרוּשׁ קִבֵּל וְתוּ לֹא, (יא) וְכֵן כְּשֶׁקִּבֵּל עָלָיו אִסּוּר אֲכִילַת בָּשָׂר וְיַיִן מִשֶּׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וְאֵילָךְ, אֵין אִסּוּר רְחִיצָה בְּכָלָל: **(ה) קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר בָּרְכוּ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף שֶׁמְּנֻהָגָם הָיָה לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּל מָקוֹם לְאַחַר בָּרְכוּ הוּא בִּכְלַל לַיְלָה לְעִנְיָן זֶה, וּבְמַהֲרִי"ל (מנהגי שבעה עשר בתמוז ותשעה באב) כָּתַב דְּיֵשׁ לַחֲלֹק מִנְּעָלִים קֹדֶם שֶׁהוֹלְכִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְעַל כָּל פָּנִים יִרְאֶה (יב) לְחַלְּצָם קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: **(ו) וְאִם הוּא שַׁבָּת חוֹלְצִים וְכוּ'.** דְּאָסוּר (יג) שׁוּם סִימָן אֲבֵלוּת בְּשַׁבָּת. וְלֹא יִגַּע בָּהֶם (יד) בְּיָדָיו דְּיִהְיֶה צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, וּבְדִיעֲבַד אִם נָגַע (טו) יְנַקֶּה יָדָיו בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי: **(ז) קֹדֶם בָּרְכוּ.** מִפְּנֵי הַטָּרוּף, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה עִנּוּי בְּשַׁבָּת אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל וּבְלֹא שֵׁם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

הַדִּין דִּכְלֵב הָוֵי קַבָּלָה, מִמֵּילָא חַד דִּינָא לְהוּ וְכֵן כָּתַב שָׂרֹב פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה: (מ) הָרָךְ הַחַיִּים וְהַחַיֵּי אָדָם. וְגַם הַגְּרָ"א כָּתַב שֶׁרַב פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה: (מא) מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק יז): (מב) מְגַן אַבְרָהָם (שם): (נ) פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יז). וְהִנֵּה הַבַּאר הֵיטֵב הֶעְתִּיק מִשּׁ"ז דְּחִיָּב לְפָרֵעַ יוֹם אַחַר, וּבְאֶמֶת הַמַּעְיַן בַּשּׁ"ז יִרְאֶה דְּלֹא כָּתַב רַק עַל שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי, וְאַפְלּוּ עַל שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי כְּבָר כָּתַבְנוּ (לעיל ס"ק כה) מִנְּהַר שָׁלוֹם דְּאֵין צָרִיךְ לְפָרֵעַ יוֹם אַחַר וְכֵן הַדָּרָךְ הַחַיִּים וְהַחַיֵּי אָדָם לֹא הֶעְתִּיקוּ כְּלָל דִּין הַשּׁ"ז בָּזֶה:

א (ג) כֵּן כָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק"א) וְכֵן בְּאֵר הַמַּאֲמַר מָרְדְּכִי (סק"א) דְּגַם הַשַּׁלְתָּן עָרוּךְ מוֹדֶה בָּזֶה, וְאֵין דָּרָךְ לוֹמַר הֵרֵינִי בְּתַעֲנִית לְמָחָר כִּי אִם בְּתַעֲנִית יָחִיד וְכֵיוֹצֵא כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר לְקַמָּן בְּסִימָן תקס"ב סָעִיף ו' עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ: (נ) בַּ"ח (ס"א) וְטַ"ז (סק"ד) וּמְגַן אַבְרָהָם (סק"ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְאַף דְּאַפְשָׁר דְּהֵם אַדִּבְרֵי הַשַּׁלְתָּן עָרוּךְ קָאֵי דְּדַוְקָא אִם קִבֵּל בְּפֶה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהַב"ח וְהַגְּרָ"א הִכְרִיעוּ דְּהוּא

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב סִימָן תקנג תקנד

(הגהות מיימוני (פ"ה מהלכי תשעה בתשעה בתש"ק), [*] רַק אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל וְכוּ' (מנהגים בשם מהרא"ק). (ח) וְנָהֲגוּ שֶׁלֹּא לִלְמֹד בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב מֵחֲצוֹת וְאֵילָךְ כִּי אִם בְּדְבָרִים הַמִּתְּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, (ט) *וְלָכֵן אִם חָל (ה) [ה] בְּשַׁבָּת (י) אֵין אוֹמְרִים פְּרָקֵי אָבוֹת (מהרי"ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה בתש"ק ומנהגים), וְכֵן לֹא יִטַּיֵּל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב:

תקנד דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וּבוֹ כ"ה סְעִיפִים:

א בְּרֵיתָא תַּעֲנִית ל' (ע"א). ב קְרֵבֵי יְהוּדָה שָׁם.

א א**תִּשְׁעָה בְּאָב** (פ) (א) **אָסוּר בִּרְחִיצָה וְסִיכָה וּנְעִילַת הַסַּנְדָּל וְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, [*] וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים וְלִשְׁנוֹת בַּמִּשְׁנָה וּבַמִּדְרָשׁ וּבַגְּמָרָא בַּהֲלָכוֹת וּבָאַגָּדוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (מהלים יט ט) **'פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב', ב[וְתִינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן * בְּטֵלִים בּוֹ, אֲבָל קוֹרֵא הוּא בְּאִיּוֹב וּבַדְּבָרִים** (ג) [ב] **(ב) הָרָעִים** (ג) **וְאָסוּר לִקְרוֹת בְּתִינוֹקוֹת אֶסּוּר לִקְרוֹת.**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בהג"ה] **רַק אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל כו'.** עַיִן מִשְׁפְּצוֹת (סק"ב) שֶׁיֹּאמַר בִּלְא בִּרְכַּת שָׁם וּמַלְכוּת וְלֹא יְסַיֵּם בִּבְרָכָה, וְעַיִן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רצ"ט סָעִיף קָטָן (י') [ט']:

[ה] **בְּשַׁבָּת.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בֵּיצִד אֶפְרִיִם בְּשָׁם אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי בְּבְכוֹר שׁוֹר (תענית ל.) שֶׁהִסְכִּים לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה, עַיִן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא יְטַיֵּל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, כָּתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"ה) שֶׁיֵּשׁ שֶׁכָּתַב דְּכֵן הָא בְּלַי עָלְמָא מוֹדֵי דְּאֵין בְּשַׁבָּת לֹא יְטַיֵּל וְאִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת כָּל הַיּוֹם לֹא יְטַיֵּל, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּדְגוּל מַרְבָּבָה שֶׁכָּתַב דְּגַם רַמ"א מוֹדֶה דְּאֵף בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אַחַר חֲצוֹת, דְּאִם לֹא כֵּן הָיָה לוֹ לְרַמ"א לִכְתֹּב שֶׁלֹּא לוֹמַר בְּלֵיל שַׁבָּת בַּמָּה מַדְלִיקִין, שֶׁדַּחַק לוֹמַר שֶׁנִּחְשָׁב יוֹתֵר מִסַּדֶּר הַיּוֹם מִפְּרָקִים בְּמִנְחָה, עַיִן שָׁם. וְיֵשׁ לְדַחוֹת דִּבְעֶרֶב שַׁבָּת נוֹהֲגִים בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת לְהִתְפַּלֵּל מִבְּעוֹד יוֹם כְּדַאִיתָא רֵישׁ סִימָן רס"ז (ס"ב) וְעַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) סָעִיף קָטָן א' וְעַיִן בְּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' א), וְגַם יֵשׁ לוֹמַר דִּבְמָה מַדְלִיקִין קְבִיעֵי טְפֵי וְהָוֵי כְּפָרְהֶסְיָא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפָרָקִים עַיִן בְּסִימָן רצ"ב סָעִיף קָטָן ה' (בכמ"א):

א [בשו"ע] **וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה כו'.** וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה חֵלֶק ב' (סי' פד), מִי שֶׁהַחֲזִיק לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב וְנַעֲשָׂה אֲבֵל, מֻתָּר לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה שַׁחֲרִית, כֵּיוָן דְּהָוֵי דְּבָרִים הָרְעִים וְכָלֵי עָלְמָא אֲסִירֵי בַּתּוֹרָה כָּמוֹהוּ, עַיִן שָׁם, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה כָּתַב שִׁפְשׁוּט שֶׁיְּכוֹל לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה וּלְהַפְטִיר, וּמִשְּׁמַע דְּאַף שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק לַעֲלוֹת לַפֶּסַח תּוֹרָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב הַדִּין כֵּן: **[ב] הָרְעִים.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְדְגוּל מַרְבָּבָה דַּעְתּוֹ כְּהַט"ז (סק"א):

בְּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְלָכֵן אִם חָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים פִּרְקֵי אָבוֹת.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב), הוֹרָאָה זוֹ תְּמוּהָה הִיא וּכְבָר רָאִיתִי לְקָצָת מִן הָאַחֲרוֹנִים דְּצָוְחוּ עֲלָהּ, אָמְנָם הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) קַיֵּם דִּבְרֵי הָרַמ"א זַ"ל וְכוּ' וְהָאֱרִיךְ בָּזֶה, וּלְבַסּוֹף סִיֵּם וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּאֵין לְחֹשׁ לָזֶה לְפִי שֶׁאֵין לָנוּ טַעַם נָכוֹן לֶאֱסֹר הַלִּמּוּד בְּשַׁבָּת כְּלָל. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם לְהַחְמִיר מִטַּעַם דְּיָכוֹל לִלְמֹד דִּבְרֵי הַמִּתְּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, אוֹמֵר אֲנִי שֶׁאֵין זֶה מַסְפִּיק, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם לוֹמֵד אֶלָּא מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ, וְעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּכַמָּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְרַשְּׁלִים בְּלִמּוּד הַמֻּתָּר בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ מִשּׁוּם דְּצַעַר הוּא לָהֶם לִלְמֹד בְּמַה שֶּׁאֵינָם רְגִילִין, וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי הָרַבִּים כְּאֶחָד מֵהֶם. וְלָכֵן אֵינִי חוֹשֵׁשׁ לִסְבָרָא זוֹ וְדַעְתִּי נוֹטָה לְהַתִּיר אֲפִלּוּ בְּחֹל עַד סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְאִי לָאו דְּמִסְתְּפִינָא מֵחֲבֵרַיָּא הָוֶה אֲמִינָא דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ מֻטָּלִין לְהָקֵל, דְּבָעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים נִתְקַלְקְלוּ הַדּוֹרוֹת וּבְיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ מְטִילִין בַּשָּׁוְקִים וּמְשִׁיחִין שִׂיחַת חֻלִּין, וַאֲפִלּוּ הַיּוֹדְעִים סָפֵר וּקְצָת הַלּוֹמְדִים מִקְּלִין בָּזֶה, וּפְשִׁיטָא דְּאִסְּפָן זֶה טָפֵי עָדִיף לְהוּ לִלְמֹד. וְכֵיוָצֵא בְּדָבָר מְצִינוּ בִּירוּשַׁלְמִי (מו"ק פ"ב ה"ג), אָמַר רַב אַבָּא בַּר מָמָל אִלּוּ הָיָה מִי שֶׁיִּתְמַנֶּה עִמִּי הָיִיתִי מַתִּיר מְלֹאכָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד, כְּלוּם אָסְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּשְׂמֵחִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, וְכָדוֹן אִנּוּן אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּפוֹחֲזִין, עַד כָּאן. וְאַף אֲנוּ נֹאמַר, כְּלוּם אָסְרוּ הַלִּמּוּד אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ יוֹשְׁבִין בְּעֶנְיֵנֵי צַעַר וַאֲבֵלוּת וּמִתּוֹךְ כָּךְ זוֹכְרִין וְדוֹאֲגִין עַל חָרְבַּן הַבַּיִת, וְהִנֵּה מְטִילִין וּמְשִׁיחִין שִׂיחַת חֻלִּין וּמַסְפִּיחִין דַּעְתָּן מִן הָאֲבֵלוּת וּמִתּוֹךְ כָּךְ בָּאִים לִידֵי שְׂחוֹק וְהִתּוּל. אֶלָּא דְּמֵאַחַר שֶׁאָסוּר בְּרוּר הוּא בַּשַּׁ"ס וּפוֹסְקִים, פְּשִׁיטָא דְּאֵין לָנוּ כֹּחַ לְהָקֵל, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק עַצְמוֹ מִשְּׂחוֹק וְהִתּוּל וְטִיּוּל וְהַשֵּׁם יְכַפֵּר בְּעַד הַשּׁוֹגְגִים. אָמְנָם בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב יֵשׁ לְהָקֵל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הַזְכִּיר בַּ"ש וּפוֹסְקִים וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג אַף בְּחֹל, וְסָמַכְתִּי בָּהּ עַל מַהַרְשַׁ"ל ז"ל, וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁמַּרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוּכַל לִדְחֹק וְלִלְמֹד דִּבְרִים הַמִּתְּרִים וְלֹא יִמְצָא מִפְּנֵי זֶה בִּלְמוּדוֹ, קָדוֹשׁ יֹאמַר לוֹ וְאַחַר כְּנִנַּת הַלֵּב הֵן הֵן הַדְּבָרִים, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א * **בְּטֵלִים בּוֹ.** כָּתַב הַט"ז (סק"א) דְּאִסּוּר שֶׁל הַתִּינוֹקוֹת אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהֵם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּמַלְכוּת [פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ב)]: **(ח) וְנָהֲגוּ וְכוּ'.** דְּתוֹרָה מְשַׂמַּחַת הַלֵּב. וּמִכָּל מָקוֹם כָּל זֶה אֵינוֹ מִדִּינָא דְּהָא מֻתָּר בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב מִדִּינָא כָּל הַחֲמִשָּׁה עִנּוּיִים, וְעִקַּר הַטַּעַם, מִשּׁוּם דְּהוּא יָכוֹל לִלְמֹד דְּבָרִים הַמִּתְּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וְהִנֵּה מֵהֶרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מְשַׁמַּע שֶׁתָּפְסוּ הַמִּנְהָג הַזֶּה וְלֹא עָרֲערוּ עָלָיו, דַּאֲפִלּוּ אִם חָל בְּשַׁבָּת הִסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמ"א וּכְמוֹ שֶׁאָכְתֹּב לְקַמָּה. אָמְנָם יֵשׁ אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁפָּקְפְּקוּ מְאֹד עַל הַמִּנְהָג הַזֶּה, רִאשׁוֹן לַכֹּל הָרַשַּׁ"ל כָּתְבוּ עָלָיו שֶׁלָּמַד בְּעַצְמוֹ אַחַר חֲצוֹת וְהִתִּיר גַּם לַאֲחֵרִים בָּזֶה, גַּם הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ כָּתַב דְּחֻמְרָא יְתֵרָא הִיא, וְכֵן הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי בְּסִפְרוֹ (סק"ב) מַאֲרִיךְ בָּזֶה, וְכָתַב דְּהוּא מֵבִיא הָרַבֵּה לִידֵי בִּטּוּל תּוֹרָה לְהַלּוֹמְדִים שֶׁמִּתְרַשְּׁלִים לִלְמֹד דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, דְּאֵין אָדָם לוֹמֵד אֶלָּא מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ וְעַל כֵּן דַּעְתּוֹ לְהָקֵל בָּזֶה, וְכָתַב דְּכֵן הָיָה הוּא נוֹהֵג, עַיִן שָׁם, וְכֵן הַחַיֵּי אָדָם (כלל קלד ס"י) כָּתַב דְּהוּא חֻמְרָא בְּעָלְמָא, וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהָקֵל בָּזֶה אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ: **(ט) וְלָכֵן אִם חָל בְּשַׁבָּת.** הֵינוּ אֲפִלּוּ עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים פִּרְקֵי אָבוֹת דְּהוּא כְּלִמּוּד תּוֹרָה, וְהֵינוּ אַחַר חֲצוֹת, (מז) דְּקֹדֶם חֲצוֹת מֻתָּר בְּלִמּוּד תּוֹרָה אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת: **(י) אֵין אוֹמְרִים וְכוּ'.** וְהַט"ז (סק"ב) מְפַקֵּפֵק מְאֹד עַל מְנִיעַת הַלִּמּוּד בְּשַׁבָּת, וּמְסַיֵּם דְּהַלּוֹמֵד בְּשַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת לֹא הִפְסִיד שְׂכָרוֹ, וְהֵינוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת וְכָל כְּשֶׁכֵּן כְּשֶׁחָל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת. וְנִרְאֶה דְּיֵשׁ לְסָמְךְ עַל זֶה, אֲחֵרֵי דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּחֹל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים מְקִלִּין וְכַנַּ"ל:

א (א) **אָסוּר בִּרְחִיצָה וְכוּ' וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וְכוּ'.** וְאָסוּר בְּכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים (פ) כָּל הַיּוֹם וַאֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת (ג) עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, (ג) וְאֵין מוֹעִיל לָזֶה מַה שֶּׁיִּתְפַּלֵּל מַעֲרִיב מִקֹּדֶם. אַף אוֹתָן הַהוֹלְכִים בֵּין הַנְּהָרִים וְעוֹסְקִים בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אַחַר חֲצוֹת, (ד) לְנַעֲל, [וַעֲיַן לְקַמָּן בְּסָעִיף י"ז בְּהַגְּ"ה וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה] וּמֵהֶם לָמְדוּ כֻּלָּם לְהָקֵל וְיֵשׁ לְמִחוֹת בְּיָדָם: **(ב) הָרְעִים.** וְרָעוֹת עֲמִים הַקַּדְמוֹנִים אָסוּר לִקְרוֹת. וְעִם הַתִּינוֹקוֹת אָסוּר לִלְמֹד

בְּאֵר הַיטֵב

(ה) **בְּשַׁבָּת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, אִם כֵּן קַל וָחֹמֶר אִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לִלְמֹד כָּל הַיּוֹם. וְטַ"ז (סק"ב) כָּתַב דְּאִם אֵין אִסּוּר בַּאֲכִילַת בָּשָׂר וְיַיִן לָמָּה נַחְמִיר שֶׁלֹּא לִלְמֹד, וְתוּ תַּמָּה לִי דְּהָא קוֹרִין בְּמִנְחָה וַאֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב בְּמִידֵי דְּשִׁיךְ לְיוֹמָא, כְּגוֹן פָּרָשַׁת הַתָּמִיד וּמִשְׁנַיּוֹת דְּקָרְבָּנוֹת, וְלָמָּה יִשְׁתַּנֶּה מִשְׁנַיּוֹת דְּפִרְקִים, וּמְצָאתִי שֶׁרַשַּׁ"ל לָמַד אַחַר חֲצוֹת בְּכָל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב וְהִתִּיר לְאֲחֵרִים לִלְמֹד, וְנִרְאֶה דְּהִלּוֹמֵד בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ אַחַר חֲצוֹת לֹא הִפְסִיד שְׂכָרוֹ, עַד כָּאן לְשׁוֹן ט"ז. וּבְכֻנָּסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' תקנד הגב"י) מַתִּיר לִלְמֹד בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְאוֹסֵר בְּתִשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, עַיִן שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) כָּתַב נִרְאֶה לְהַחְמִיר בִּשְׁנֵיהֶם, דְּהָא יָכוֹל לִלְמֹד דְּבָרִים מֻתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, עַיִן שָׁם:

א (פ) **אָסוּר.** וְכָל הַנִּזְכָּר בְּסָעִיף זֶה אָסוּר כָּל הַיּוֹם עַד חֲשֵׁכָה, שֶׁהֵם מִדִּינָא דַּשַּׁ"ס, וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁלְחָ"ה (תענית פרק נר מצוה אות ד) דְּדַוְקָא בִּישִׁיבָה עַל הַקַּרְקַע מִקִּלִּין שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָגָא. וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל כָּתַב יֵהֵא בְּנִדּוּי מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ כָּל הַיּוֹם, וְשִׁבּוּשׁ לוֹמַר דְּתִפְלַּת עַרְבִית יַעֲשֶׂה יוֹם לְלַיְלָה לְמֵקֶל בְּאִסּוּרִים. תַּגְיָא (סי' ס) וְשִׁבֵּלֵי לֶקֶט (סי' ערב) וּמַהֲרִי"ל (מנהגים) וּבֵ"ח (סי' תקנא ס"א) וּשְׁלָ"ה (שם). אַךְ אוֹתָם הַהוֹלְכִים בֵּין הָאֻמָּנִים יְהוּדִים יְעוֹסְקִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אַחַר חֲצוֹת, אוֹתָן מַתִּירִין לִנְעֹל וּמַהֶם לָמְדוּ כֻּלָּם לְהָקֵל, וְיֵשׁ לִמְחוֹת בְּיָדָם דְּאִסּוּר לִנְעֹל סַנְדָּל כָּל הַיּוֹם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

(ג) **הָרְעִים.** וְרָעוֹת עֲמִים הַקַּדְמוֹנִים אָסוּר לִקְרוֹת. וְעִם הַתִּינוֹקוֹת אָסוּר לִלְמֹד **שֶׁהוּא אוֹמֵר** וְכֵן מַשְׁמַע מֵאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ג), וְעַיִן בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק"א) שֶׁהִסְכִּים גַּם כֵּן לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וּדְלֹא כְּטַ"ז (סק"א), דְּלִשּׁוֹן הַגְּמָרָא בְּטֵלִים בּוֹ, מַשְׁמַע בְּכָל גַּוְנֵי, וּכְעַיִן שֶׁכָּתַב הָרַ"ן (ט: ד"ה וכיבוס) דְּלִשּׁוֹן בְּטֵלִי קַצְרֵי דְּבֵי רַב (כט:) מַשְׁמַע לְגַמְרֵי:

(מז) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) וְדָגוּל מַרְבָּבָה וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני ערב תשעה באב ס"ה): **א** (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ג)** פְּרִי מְגַדִּים (סק"א): **(ד)** אַחֲרוֹנִים: **(ה)** אַחֲרוֹנִים: **(ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְעַיִן שָׁם דַּאֲפִלּוּ **אִם הוּא מִבֵּין מַה** (שם):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah